

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.24>

**ВИКОРИСТАННЯ ГРАФІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ
ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ
МІЖ СУБ'ЄКТАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Квасник О. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології
управління соціальними системами імені акад. І. А. Зязюна
Національний технічний університет»
Харківський політехнічний інститут»*

Шаполова В. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології
управління соціальними системами імені акад. І. А. Зязюна
Національний технічний університет»
Харківський політехнічний інститут»*

Ковтун Х. І.

*вчитель української мови та літератури
ПЗО ThinkGlobal
м. Харків, Україна*

Питання якості вищої освіти цікавить не лише здобувачів певного освітнього рівня, а й громадськість, органи управління, роботодавців тощо. Пошук шляхів удосконалення освітнього процесу, спонукає до впровадження інноваційних технологій, методик, інструментів забезпечення якості навчання майбутніх фахівців – здобувачів усіх освітніх рівнів. Найбільш продуктивними вважаємо методи візуалізації інформації. Застосування їх відбувається у сучасному освітньому процесі, на що вказують поодинокі, але ґрунтовні публікації. Наприклад, О. Романовська у своїх роботах досліджувала проблематику підготовки магістрів освітніх наук за допомогою асоціативних методів навчання, а саме методу інтелект-карт. Глибокий огляд Інтернет-ресурсів щодо створення інтелект-карт та використання під час вивчення гуманітарних дисциплін робили О. Резван, О. Романовський, О. Г. Гриньова та Н. Оксентюк. Л. Онофрійчук у своїх роботах розкривав основний зміст та характеристику технології срайбінгу [2].

На сучасному етапі можливість глибокого і швидкого розуміння партнера може бути переломним моментом у стосунках, переговорах тощо. Безперечно, актуальним питанням є надмірна завантаженість

інформативного поля людини, через яку виникає «інформаційний шум», потоки якого не дозволяють зрозуміти співрозмовника або перешкоджають адекватній інтерпретації повідомлення з урахуванням інформативного кола іншого учасника. Через присутність технічних засобів і у комунікативному акті, і під час розмови, застосування соціальних мереж, заспамованість та фейкацію відбуваються похибки та відхилення при декодуванні інформації, виникає непорозуміння, конфлікти тощо. Наслідком такої ситуації у соціокультурному просторі, зокрема й освітньому, є розвиток кліпового мислення. Цей термін вказує на особливість людини сприймати світ через короткі яскраві образи, наприклад через стрічку новин, коротких кліпів тощо. Відповідно виник і новий формат надання інформації, де вона переводиться у формат коротких висловлювань, тез, кліпів без визначеного контексту, де ним є об'єктивна дійсність в силу своєї актуальності.

У навчальному процесі комунікативні акти відбуваються передусім між його суб'єктами: викладачами, студентами, керівниками. Оскільки вища освіта опирається на компетентності, здобуті під час опанування шкільної програми, відповідно у сучасних здобувачів також фіксується наявність кліпового мислення, через що відчуваються певні похибки у розумінні матеріалу, який побудовано за принципами понятійного мислення. Вирішенню питань ефективної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу сприяють техніки графічної фасилітації, зокрема скрайбінг [1]. Тобто синхронний процес відтворення інформації, головних ідей, підсумків стає динамічним, відбувається в реальному часі під час навчання. За допомогою таких ескізів трансформація комунікативних одиниць відбувається через візуалізацію інформації, одразу відбувається конкретизація, формуються образи, долучається емоційний інтелект тощо. Методи візуалізації інформації допомагають краще засвоїти та правильно зрозуміти код та адекватно декодувати її. Графічна фасилітація є інтерактивною і дозволяє долучати до створення образів усіх учасників процесу. Тобто до розуміння питання під час освітнього процесу його суб'єкти приходять за допомогою створення картинок та схем, графічних інструментів. Виявилися ефективними такі техніки як інфографіка та презентації, створення кліпів, відео фрагментів тощо. Така техніка спонукає до створення WOW ефекту, тобто мотивує до опанування певними компетентностями, навчальною дисципліною тощо.

Отже, графічна фасилітація (visual facilitation) – це спосіб опису процесу перетворення складних даних або інформації в захоплюючі картинки і зображення, коли процес візуалізації і комунікації

об'єднуються [5]. Дослідивши вплив на ефективність формування майбутнього професіонала методів графічної фасилітації, було впроваджено в практику навчання майбутніх психоогів та фахівців з публічного управління та адміністрування елементи скрайбінгу. Згодом було проведено опитування здобувачів освіти щодо стану їхніх компетентностей та ставлення до освіти до та після використання таких методів. В опитуванні взяли участь 40 майбутніх менеджерів (спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування», спеціалізація – Адміністративний менеджмент) а також 30 студентів-психологів (спеціальність 053 «Психологія», спеціалізація – Психологія) Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», очної та заочної форми навчання. Завдяки аналізу відповідей вдалося з'ясувати, що для 90% респондентів такий підхід виявився ефективним. Біля 45% респондентів зазначили, що будуть використовувати графічну фасилітацію у майбутній професійній діяльності.

Під час вивчення матеріалів дослідження виявилось, що 64,28% опитаних підкреслили підвищення ефективності взаємодії, комунікації з викладачем, що сприяє покращенню розуміння та сприйняття навчальної інформації. 82,85% респондентів вважають, що метод графічної фасилітації є ефективним для активізації їхньої взаємодії з педагогом та колегами, для непримусової зацікавленості у висловленні думок стосовно навчального матеріалу та генерування ідей. Опитувані зазначили, що ефективність графічної фасилітації передусім залежить від вмінь та структури особистості викладача, його якості трансляції та повноти інформативного блоку для передачі, емоційності та фактору мотивації (87,14%) [4].

Враховуючи спостереження до та після впровадження графічної фасилітації протягом навчання, було визначено певні завдання, які допомагає вирішувати зазначена група методів: 1. Для того, щоб розмістити та графічно відтворити певне питання, передусім слід виявити ієрархію в наданні інформації, тобто показати ключове, центральне питання, потім виявити менш значимі тощо. Згодом таке уміння допоможе концентруватися на вагомих провідних аспектах проблеми, які будуть одночасно ключем до вирішення багатьох інших моментів, бачити ядро питання, що вирішується, для створення шляху ліквідації, орієнтуватися у форс-мажорних обставинах, тощо. 2. Методи графічної фасилітації допомагають створити ореол командної взаємодії та розвинути навички спільного проектування, колективного дизайну через використання графічних образів, ефективна взаємодія через колективну співпрацю та вибір кращої ідеї, взаєморозуміння через пошук консенсусу у шляхах усунення вад досліджуваного явища чи

процесу тощо. 3. Здобуття компетентностей в такий спосіб допоможе отримати досвід щодо вибору вдалих варіантів шрифтового та графічного рішення відповідно до змісту інформаційного повідомлення різного рівня складності. 4. Надати практичний досвід використання елементів знакових систем, кодів різного графічного відображення. 5. Важливим стане уміння брати на себе відповідальність за прийняті рішення та за ефективність комунікативного акту, якість та влучність створеного ядра-образу для конструктивного вирішення ситуації, що склалася [3]. Проте надзвичайно важливим для студентів зазначених спеціальностей виявиться вміння серед різнорівневої інформації обирати ключову, систематизувати її, що спонукатиме до ефективної взаємодії зі здобувачами і викладачем, конкретизувати усі грані досліджуваного питання та відтворювати наглядно, взаємодіючи із оточуючими особистостями під час процесу усунення труднощів тощо. Така особистість, озброєна вміннями, що надає використання методів графічної фасилітації, буде мати високий рівень емоційної рівноваги перед найбільш складними, зокрема і форс-мажорними обставинами, буде здатна брати відповідальність за прийняті рішення, буде готовою до «невизначеного майбутнього», що неодмінно вплине на якість усього освітнього процесу.

Отже, використання графічної фасилітації впливає та створює можливості для розвитку активної особистості і фахівця, і викладача, сприяє до задоволення професійних претензій, розвитку творчих та освітніх потреб у сучасному просторі, приводить до тісної взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, підвищенню ефективності командної роботи. У перспективі подальшого дослідження постає вивчення можливостей графічної фасилітації під час спеціальних та професійно спрямованих дисциплін протягом тривалого часу навчання майбутніх фахівців, аналіз перспектив використання цих методів серед здобувачів першого та третього освітніх рівнів.

Література:

1. Ильязова Л.М., Маркова Ю.А. Скрайбинг как современное средство обучения химии // Международный журнал экспериментального образования. 2018. № 10. С. 11–15.
2. Романовський О.Г. Гриньова В.М., Резван О.О. (2018) Ментальні карти як інноваційний спосіб організації інформації в навчальному процесі вищої школи. Інформаційні технології і засоби навчання. Т. 64, № 2. С. 185–196: nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_64_2187.

3. Скибицкий Э.Г., Скибицкая И.Ю. Роль фасилитатора при подготовке магистрантов в образовательной организации. М. : ИСГУ, 2018. С. 95–104.

4. Шаполова В.В. Ефективність методу графічної фасилітації під час вдосконалення комунікативних умінь майбутніх менеджерів. Наук.-практ. журнал «Теорія та практика управління соціальними системами/ заг. ред. О.Г. Романовський. Х: НТУ «ХП», 2020. № 2. С. 66–79.

5. Sibbet, D. Visual intelligence: Using the deep patterns of visual language to build cognitive skills. Theory into Practice, 47, 118–127. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1080/00405840801992306>.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-1.25>

ЕКСПРЕС-МЕТОДИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ПСИХОДІАГНОСТИЧНОЇ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

Красильников І. О.

*кандидат психологічних наук, доцент,
практичний психолог*

*Комунальний заклад «Полтавська гімназія № 6
Полтавської міської ради Полтавської області»*

Муліка К. М.

*методист навчально-методичного кабінету психологічної служби
Полтавського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти імені М. В. Остроградського,
аспірант лабораторії психології політико-правових відносин
Інститут соціальної та політичної психології АПН
м. Полтава, Україна*

Ефективність роботи психолога у закладі освіти визначається не лише його особистісно-професійною компетентністю, але і тими об'єктивними, соціальними умовами, у яких здійснюється психологічна діяльність: правовими, організаційними, соціально-економічними тощо. Особливості практичної діяльності психолога у закладі освіти, на відміну від інших соціальних сфер, полягають у значному об'ємі цільових груп – учні, педагоги, батьки, охопити які психодіагностичними, психокорекційними, психологічно консультативними та іншими